

Sant Pere del Grau d'Escales o d'Espunya

Gisclareny

Ubicació

Comarca:	Berguedà
Lloc/Adreça:	Al costat est del pas del Grau en una fissura entre dues diaclasi de la Gargallosa. 25 m.
Emplaçament	Del pas del Grau continuar uns metres a l'est entre dues diaclasis de la Gargallosa
Alçada:	1165

Coordenades:

Latitud:	42.24847
Longitud:	1.79483
UTM Est (X):	400579
UTM Nord (Y):	4678067

Classificació

Número de fitxa	08093 - 189
Àmbit:	Patrimoni immoble
Tipologia	Jaciment arqueològic
Estil / època:	Medieval Pre-romànic Romànic
Segle	X-XII
Estat de conservació	Dolent
Notes de conservació:	Cobert de vegetació i de runa. Caldria una prospecció arqueològica per determinar la seva existència.
Protecció	Inexistent
Tipus de protecció:	Inexistent
Accés	Fàcil
Ús actual:	Sense ús
Titularitat	Privada
Titular:	08092A006000470000YF
Fitxes associades:	

Sant Miquel de Turbians

Quer foradat o roc del Donzell

Camí de Maçaners pel Grau de les Escales

Autoria de la fitxa Pere Cascante i Torrella

Data de registre de la dj., 05/12/2019 - 01:00

fitxa:

Descripció

Al costat est del pas del Grau i seguint la mateixa carena rocosa de la Gargallosa entre el pas de la Guineu i el pas del Grau hi ha entre dues diaclasi de la mateixa roca, tallades de forma molt regular, el possible emplaçament d'aquesta antiga església, per a molts desapareguda i situada prop del pas del Grau. Es tracta d'un espai més aviat enfonsat excavat a la mateixa roca natural entre uns 2'5 i 3 metres aprofitant l'aflorament de dues diaclasi i deixant un espai de separació d'uns 3 metres aproximadament. Tenint en compte l'orientació est-oest que segueixen les dues esquerdes naturals, les restes de murs que la tanquen en sentit nord-sud amb una possible porta mig amagada per la vegetació ens fa suposar que es tractaria d'una església del tipus "troglodític" que aprofitaria com a base de suport dels murs laterals, les diaclasi de la Gargallosa i només hauria calgut construir els murs de tancament nord-sud, la capçalera i la coberta. Val a dir que l'espai que resta enfonsat entre ambdues afloracions naturals estan ben picats a la roca i a una alçada suficient per a construir-hi una coberta de fusta.

Observacions:

Sense una exploració arqueològica datallada es fa difícil saber si aquest hauria estat l'emplaçament originari d'aquesta església. No obstant les característiques físiques del lloc, la proximitat al pas del Grau i també les referències orals que parlen de la troballa d'algunes tombes antropomorfes a prop seu, Serra i Vilaró planteja la hipòtesi que correspongui amb Sant Pere de Graudescales de la Vall d'Ora (Solsonès) però no hi havia cap mena de relació entre aquesta església i les baronies de Bagà i el monestir de Sant Llorenç, raó de la qual pensem que l'església a la que es refereix Serra i Vilaró correspon amb la que estem descrivint en aquesta fitxa

Història

L'església de Sant Pere del Grau de les escales és documentada per primera vegada en l'acta de consagració de l'església de Sant Miquel de Turbians del 948 fent al·lusió a les tres esglésies de Paradís " Veniens vir reverentissimus Wisadus episcopus ad consecrandas ecclesias qui sunt sitas in comitatu Cerdaniense, in locum quod est vocitatum Paradiso. Et sunt ipsas ecclesias in honore sancti Archangeli Michaelis et Sancti Petri Apostolis nec bon et Sancti Andree quem reedificaverunt homines de eius terminio..." (trad. consagrar les esglésies que es troben al comtat de Cerdanya al lloc anomenat Paradís. Aquestes esglésies estan sota l'advocació de sant Miquel Arcàngel, sant Pere apòstol i sant Andreu i van ser reedificades per homes del terme" (ACU. Pergamí original. Carpeta 7). Posteriorment en la documentació referent al monestir de Sant Llorenç prop Bagà datat de 1068 (Serra i Vilaró, J., 1989. Llibre III. P. 1106-107) esmenta l'església de Sant Pere del Grau o d'Espunya arran d'un plet amb l'Abat del monestir de Sant Llorenç i els homes de Maçaners possessió dels barons) per unes terres situades al nord del riu Esna o Eina i davant l'església de Sant Pere d'Espunya en presència del comte de Cerdanya Ramon Guifré, el senyor del castell de Pinós. L'abat defensava que l'alou d'Espunya havia estat cedit feia unes dècades al mateix monestir. El comte donà la raó a l'abat del monestir i va fer evaquar les terres. Posteriorment en la documentació del monestir de Sant Llorenç i referent a l'abat de Guillem de Ça Vila (Serra i Vilaró, J.; 1989. Llibre III. P.122) datat de 1320 a

1339 apareix esmentada aquesta església dins les confrontacions del terme del castell de Guardiola entre l'abat de sant Llorenç i el rei. Entre els límits fixats calia destacar: " De Quer a mont Desquos de Calvera, al lloc anomenat Creu de Calvera fins a Gratacorps, descendint a curs d'Aigua a Sant Pere de Grau D'Escala fins a la font d'Argimon..." El mint Desquos de Calvera sembla ser la Roca Tirabal, Gratacorps deu correspondre amb la Garegallosa i el curs d'aigua és el torrent de Vilella. Novament torna a ser esmentada en la documentació del monestir de Sant Llorenç prop Bagà el 1327 on va ser nomenat vicari perpetu de Sant Pere de Grau d'Escales Bernat de Cambril (Serra i Vilaró, J.; 1989. P-272). En la documentació referent al mas Espunya també es parla del mas de Sant Pere del Grau en al·lusió a aquest pas i a la dita església. A més el nom del mas Espunya prendria a vegades el nom de mas de "Sant Pere" (Serra i Vilaró, J.; 1989. Llibre II. P.334); Martín, E.: 2005. P.27) en al·lusió a la proximitat a l'església i el pas del grau. Aquesta església a partir de la baixa edat mitjana deixa de ser mencionada entenent-se que va quedar abandonada. El mas per contra continua essent denominat en la documentació posterior com a mas Espunya, mas de Sant Pere del Grau i finalment mas Castell (Martín, 2005; DDAA; 2007; Annex al catàleg de masies i cases rurals de Gisclareny).

Bibliografia

- BARAUT, C. ; (1978) "les actes de consagració de les esglésies del bisbat d'Urgell". Urgellia I;
- BARAUT, C. (1981) "Els documents de l'any 1010-1035 a l'arxiu capitular de la Seu d'Urgell". Urgellia IV;
- BARAUT, C. (1982) "Els documents de l'any 1036-1050 a l'arxiu capitular de la Seu d'Urgell". Urgellia V.
- BARAUT, C (1983). " Els documents de l'any 1051 a 1075 a l'arxiu capitular de la Seu d'Urgell" a Urgellia VI.
- BARAUT, C. (1988-89) "Els documents dels anys 1101-1150 a l'arxiu capitular de la Seu d'Urgell". Urgellia IX;
- BOLÓS MASCLANS, J.; PAGÈS(1986). El monestir de Sant Llorenç prop Bagà. Artestudi. Barcelona p-71,200.
- CABALLÈ I CANTALAPIEDA, F. (1995). Les tres-centes cases de Gisclareny. Albí;

